

Представленный историко-научный анализ направлений деятельности Харьковского общества сельского хозяйства и сельскохозяйственных промышленности по становлению и развитию животноводства во второй половине XIX - начале XX века.

Ключевые слова: животноводство, сельское хозяйство, скот, птицеводство, сельскохозяйственное общество.

Presented historical and scientific analysis of the Kharkov's society activity sectors and agricultural industry in the establishment and development of livestock sector production in the second half of the XIX - early XX century.

Keywords: animal husbandry, agriculture, livestock, poultry farming, agricultural society.

Надійшла до редколегії 10.04.2012

УДК 378.124

С. А. РАДОГУЗ, магістрант факультету бізнесу і фінансів, НТУ «ХПІ»

ЗНАЧЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ КАФЕДРИ ФІНАНСІВ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ В НТУ «ХПІ»

У статті розкрито напрями наукової діяльності кафедри фінансів НТУ «ХПІ». Основну увагу приділено доробку провідних працівників і міжнародним зв'язкам кафедри.

Ключові слова: науково-дослідна робота, кафедра, факультет, економічна освіта, науковий напрям.

Світова економіка з властивою їй динамічністю ставить перед Україною багато гострих проблем, що потребують негайного вирішення. Все більша відкритість кордонів та насиченість ринків призводить до високої конкуренції на глобальній економічній арені. Освіта, наука та технічний потенціал – три наріжні камені формування інтелектуального капіталу та розвитку суспільства. Розвиток висококваліфікованих кадрів є одним з найважливіших завдань сьогодення.

Одним із провідних вищих освітніх закладів України є Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». Сьогодні чисельність студентів, що навчаються в університеті, перевищує 26 тисяч. Готуються фахівці за 96 спеціальностями. Серед них: машинобудування, автоматика, електротехніка, хімічні технології тощо [1]. Проте на сучасному етапі особливої уваги потребує економічна освіта, адже подальший економічний розвиток нашої держави залежить від наявності компетентних фахівців у цій галузі.

Незважаючи на значну кількість монографій та публікацій присвячених НТУ «ХПІ», відсутні будь-які істотні дослідження науки та освіти економіч-

© Радогуз С. А., 2012

ного спрямування в університеті в цілому та кафедри фінансів, зокрема [1–5]. Тому обрана тема залишається недостатньо повно висвітленою в сучасній науковій літературі.

Протягом останніх двадцяти років Харківський політехнічний досягнув значних успіхів у підготовці фахівців з економічних спеціальностей, створивши якісну науково-освітню базу. Кафедра фінансів є однією з найбільш динамічно поступальних економічних кафедр університету, має істотні наукові доробки, кваліфіковані кадри, високий потенціал для подальшого розвитку.

Історія економічної освіти в НТУ «ХПІ» бере свій початок у 1950 р. зі створення кафедр політичної економії (нині – загальної економічної теорії) та економіки й організації виробництва (нині – організації виробництва та управління персоналом) [6]. Причиною їхнього створення послужило усвідомлення тодішнім керівництвом інституту необхідності вивчення основ функціонування економіки фахівцями інженерних професій. Окрім виконання загальноосвітньої мети, ці кафедри також виконували ідеологічні функції. І хоча економічної освіти як окремого напрямку фахової підготовки в інституті не існувало, це рішення говорить про усвідомлення важливості економічних знань для фахівців будь-якої галузі ще в середині ХХ ст.

Лише наприкінці ХХ ст. (у 1994 р.) за ініціативою керівництва університету створено економічний факультет. Завданням нового підрозділу стала підготовка фахівців у галузі економіки, менеджменту та фінансів, насамперед, для промислових підприємств.

Плідна діяльність факультету підтвердила доцільність рішення ректорату. На сьогодні в НТУ «ХПІ» підготовку фахівців з економічних спеціальностей успішно виконують чотири факультети: бізнесу та фінансів (декан проф. О. М. Гавриць); економічний (проф. П. Г. Перерва); економічної інформатики та менеджменту (проф. В. Я. Заруба); інформатики і управління (І. П. Гамаюн). Кожен з цих факультетів спеціалізується на окремому напрямі економічної освіти.

До складу цих факультетів входять кафедри відповідного спрямування, що безпосередньо чи опосередковано пов'язані з розвитком економічної науки: БФ – менеджменту та оподаткування (зав. кафедри проф. В. А. Соколенко), фінансів (проф. В. А. Міщенко); ЕК – економіки та маркетингу (проф. А. І. Яковлев), економічного аналізу та обліку (проф. В. М. Тимофеев), загальної економічної теорії (проф. С. І. Архіреєв), організації виробництва і управління персоналом (проф. О. Д. Матросов); ЕІМ – економічної кібернетики та маркетингового менеджменту (проф. З. П. Конохова), комп'ютерного моніторингу і логістики (проф. Л. Г. Раскін); ІФ – автоматизованих систем управління (проф. М. Д. Годлевський), педагогіки та психології управління соціальними системами (проф. О. Г. Романовський), стратегічного управління (проф. І. В. Кононенко).

Однак якісна освіта неможлива без науки. Адже наука є провідною формою інноваційної діяльності, що сприяє якісній підготовці як сучасних фахівців, так і поступу суспільства в цілому. Відсутність чи недостатня увага щодо наукової діяльності призводить до застою в освітньому процесі. А це, в свою чергу, викликає зниження рівня освіти.

Економічний напрям виступає самостійною галуззю у системі сучасної науки. Дослідження в економіці визначаються роллю та призначенням цієї науки в суспільстві та підпорядковані вирішенню його економічних завдань. Науковою основою вирішення таких завдань є національні науково-технічні програми [7]. Яскравим прикладом тому є виконання окремих розділів комплексної програми соціально-економічного розвитку регіону «Харківщина 2010», регіональної програми підтримки малого підприємництва кафедрою фінансів факультету БФ [8].

Кафедра фінансів (перша назва – бізнесу та контролінгу) створена у 1992 р. шляхом відокремлення від кафедри економіки та організації хімічної та електроприладобудівної промисловості (нині – організації виробництва та управління персоналом). Очолив кафедру доктор економічних наук, професор Міщенко Володимир Якимович.

Кафедра є випускаючою і здійснює підготовку фахівців за двома спеціальностями: «Менеджмент зовнішньоекономічного зв'язку» (спеціалізації: «Фінансовий менеджмент», «Міжнародна економіка», «Зв'язки з громадськістю») та «Фінанси» (спеціалізації: «Міжнародні корпоративні фінанси», «Банківська діяльність та фінансові послуги»).

Наукова робота спрямована на безпосереднє виконання бюджетних та комерційних цільових програм; активне залучення студентів до виконання НДДКР та наукової діяльності; налагодження співробітництва з українськими та закордонними університетами. При цьому значна увага приділяється саме міжнародній співпраці.

На кафедрі виокремлено три основні напрями науково-дослідних робіт. До них належать: управління зовнішньоекономічною діяльністю в промисловості; управління фінансовою діяльністю підприємств; управління конкурентоспроможністю підприємств машинобудівної промисловості та продукції в умовах глобалізації.

Кожен співробітник має індивідуальний план, відповідно до якого виконує дослідження за своєю темою. Щорічно працівниками кафедри складається звіт про проведену роботу та отримані результати. За результатами досліджень публікуються наукові статті, проходять виступи на конференціях.

На 2010 рік кількість співробітників кафедри що виконували НДДКР складала 36 осіб, з них 5 – докторів та 23 кандидати економічних наук [9]. При цьому протягом всього часу існування кафедри спостерігається їхнє

кількісне та якісне зростання, тобто збільшується число кандидатів наук серед співробітників кафедри (рис. 1).

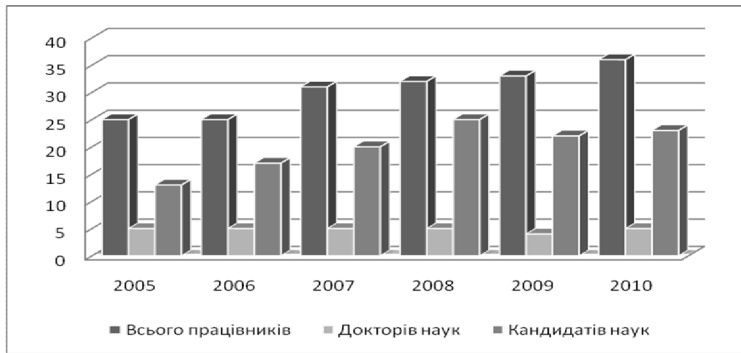

Рис. 1 – Динаміка чисельності науково-педагогічних працівників кафедри фінансів які виконують НДДКР

Залучення студентів до наукової роботи є важливою складовою діяльності кафедри. Так, у межах навчання в магістратурі працює науковий семінар з дослідження міжнародної конкурентоспроможності в галузях машинобудування для студентів шостого курсу. За результатами проведення семінару магістранти щорічно готують наукові роботи для участі у всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук. Окрім того, кафедрою щорічно проводиться університетська науково-практична студентська конференція магістрантів НТУ «ХПІ» за секцією «Менеджмент, інвестиційні та інноваційні процеси у промисловості та народному господарстві». При цьому, якщо у 2008 р. у конференції взяло участь 23 магістранти, то в 2009 та 2010 рр. – відповідно 33 та 35 учасників. Загалом динаміку участі студентів у виконанні НДДКР кафедри за 2006–2010 рр. зображено на рис. 2.

Визначальною ознакою якісної наукової діяльності є наявність лідера та його послідовників. Перші формують основу системи, другі – її функціональні елементи. Кафедра фінансів безперечно має лідерів, які, відповідно, очолюють та курують працівників, що працюють у заданому напрямі. До них належать: проф. В. А. Міщенко, проф. О. М. Гаврись, проф. Ю. І. Лернер, проф. Р. Г. Долінська, доц. Т. В. Данько та доц. О. В. Решетняк.

Напрямок дослідження, який очолює проф. В. А. Міщенко можна охарактеризувати як «новий менеджмент». Основними науковими проблемами є моніторинг функціонування підприємств з державним капіталом, проблеми та перспективи впровадження контролінгу на вітчизняних підприємствах. Результати його досліджень відображені в низці публікацій та виступів на науково-практичних конференціях, монографії та

Рис. 2 – Динаміка залучення студентів до виконання НДДКР та публікації наукових робіт

Головний доробок проф. Р. Г. Долінської переключиться з попереднім напрямом і спрямований на дослідження інструментів контролінгу як чинника забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної економіки [12].

Проф. О. М. Гаврись очолює дослідження спрямовані на ефективність економічної оцінки нових товарів, удосконалення методів економічної оцінки інвестицій та інновацій. Метою вирішення поставлених задач є зниження матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, енергозбереження, оптимізації виробництва тощо. Результати роботи було втілено у підручнику «Організація управління інноваційною діяльністю», написаному у співавторстві з С. А. Мехович та В. А. Міщенком а також низці статей, публікацій та виступів на науково-практичних конференціях [13]. Розроблювана проф. О. М. Гаврисем тема «Удосконалення економічної оцінки енергозбереження» затверджена до виконання як держбюджетна.

Наступним науковим напрямом є дослідження фінансових ризиків в умовах невизначеності проф. Ю. І. Лернера. Результати досліджень висвітлені у монографіях та статейних публікаціях автора [14, 15].

Доцент О. В. Решетняк досліджує організаційний розвиток підприємств. До них належать: діагностика необхідності організаційних змін; підходи до планування перетворень та їхнього втілення; оцінка успішності вжитих заходів, оцінка ефективності інвестиційних проектів тощо. Значне місце у

дослідженнях займає аналіз консалтингової та тренінгової діяльності в організаційному розвитку підприємств, порівняльний аналіз даних практик в Україні та США [16].

Не менш важливою проблемою, що досліджується кафедрою фінансів є «Теорія та методи управління маркетингом в умовах глобалізації». Вивченню підлягають зарубіжні ринки збуту, стратегії спрямовані на вихід підприємств на зовнішні ринки, еволюція та розвиток міжнародної маркетингової діяльності підприємств тощо. Очолоює вказаний напрям доц. Т. В. Данько [17, 18]. Окрім того протягом 2007–2008 рр. доц. Т. В. Данько та доц. О. В. Решетняк розробляли держбюджетний проект за темою «Розробка концепції та теоретичних засад управління конкурентоспроможністю промислових підприємств в умовах глобалізації».

Окремим напрямом роботи кафедри є налагодження міжнародних зв'язків з провідними навчальними закладами Європи та США. Дана діяльність спрямована на виконання низки окремих завдань. Першочергову роль відіграє важливість створення та участь у спільних проектах в різних напрямках зовнішньоекономічної діяльності. Друга та не менш важлива підстава міжнародної співпраці – підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу кафедри, оволодіння зарубіжним досвідом викладання економічних та фінансових дисциплін. Результатом такої діяльності стало втілення програм обміну студентів, аспірантів та викладачів кафедри з метою проходження навчальних та науково-дослідних стажувань, участі у міжнародних конференціях.

Колектив кафедри фінансів безперечно досягли значних успіхів у вирішенні поставлених завдань за всіма напрямками. Кафедра підтримує постійні наукові зв'язки в межах міжнародних проектів партнерства університетів, – Iowa State University (США), Otto von Guericke University Magdeburg (Німеччина), University of Miskolc (Угорщина), Klagenfurt University (Австрія).

У 2009–2010 рр. працівники кафедри під керівництвом доц. Т. В. Данько взяли активну участь у створенні Європейської школи логістики на базі НТУ «ХП» та формуванні пропозицій з наукової співпраці в цій галузі з Технічним університетом Гамбурга (Hamburg University of Technology). У 2009 р. два магістранти університету отримали стипендії молодих вчених для науково-дослідної діяльності в галузі логістики.

Протягом 2009 р. професорсько-викладацький склад кафедри був задіяний у підготовці п'яти проектів на отримання гранту TEMPUS. Результатом проведеної роботи стало затвердження та виконання проекту «Електронна інтернаціоналізація навчання у співпраці» на 2010–2012 рр.

Таким чином, хоча кафедру фінансів створено відносно недавно, вона пройшла значний шлях на ниві економічної науки. Досягнуто високих результатів за окремими напрямками науково-дослідної роботи. Кафедра неодноразово виконувала держбюджетні проекти та виграла міжнародні гранти на виконання наукових робіт, брала участь у міжнародних проектах та

регіональних програмах. Викладацький склад кафедри зазнав якісного зростання. Кафедра має розгалужені міжнародні зв'язки. Викладачі, аспіранти та студенти кафедри щорічно проходять навчальні та науково-дослідні стажування у провідних університетах Європи та США. Співробітникам кафедри вдалося досягти успіхів у залученні студентів до науково-дослідної роботи. Кафедра має значну освітньо-наукову базу та динамічно розвивається. Звичайно, не можливо дослідити всі аспекти наукової діяльності кафедри в межах однієї статті. Кожен науковий напрям потребує подальшого дослідження та систематизації досягнутих результатів.

Список література: 1. *Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». Історія розвитку. 1885 – 2010* / [уклад. : В. І. Николаенко, В. В. Кабачек, С. І. Мешкова [та ін.]; за ред. В. І. Николаенка]. – Харків : НТУ «ХПІ», 2010. – 408 с. **2.** *Харьковский политехнический: на рубеже тысячелетий* / Л. Л. Товаянський, В. И. Николаенко, В. В. Морозов, Ю. Д. Сакара. – Х. : Прапор, 2000. – 384 с. **3.** *Харьковский политехнический институт. 1885–1985. История развития* / [отв. ред. Н. Ф. Киркач]. – Х. : Вища школа, 1985. – 224 с. **4.** *Харьковский политехнический: ученые и педагоги* / Ю. Т. Костенко, В. В. Морозов, В. И. Николаенко и др. – Х. : Прапор, 1999. – 352 с. **5.** *Харківський політехнічний : події та факти* / [ред. Ю. Т. Костенко]. – Х. : Прапор, 1999. – 336 с. **6.** *Хроніка ювілейного року* // Газета «Політехнік», № 28–29, 21.12.2010 р. **7.** *Основи наукових досліджень* : [навч. посібник] / Марцин В. С., Міщенко Н. Г., Даниленко О. А. та ін. – Л. : Ромус-Поліграф, 2002. – 128 с. **8.** http://www.kpi.kharkiv.edu/business/index_files/Page336.htm // офіційний сайт кафедри фінансів **9.** *Поточний архів кафедри фінансів* **10.** Іменинник А. М. Концепція фінансового контролю в механізмі управління державними підприємствами / А. М. Іменинник, Л. І. Губська В. А. Міщенко // Вісник НТУ «ХПІ» : Тематичний випуск «Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства». – Харків : НТУ «ХПІ». – 2011. – № 15. – С. 44–56. **11.** *Долінська Р. Г.* «Контролінг в действии» / Р. Г. Долінська, В. А. Міщенко – Харків : ИНЖЭК, 2008. – 472 с. **12.** *Долінська Р. Г.* Економічні і організаційні методи управління ресурсами на підприємстві // Вісник НТУ «ХПІ». Тематичний випуск «Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства». – 2011. – № 40. **13.** *Організація управління інноваційною діяльністю* / [Мехович С. А., Міщенко В. А., Гавриш О. М. та ін.]. – Харків : НТУ «ХПІ», 2008. – 1025 с. **14.** *Оценка стоимости и анализ деятельности нормально функционирующего банка в условиях кризиса* / Лернер Ю. И., Богач О. С., Петренко М. В., Клепікова С. В. // Вісник НТУ «ХПІ» : Тематичний випуск «Технічний прогрес і ефективність виробництва». – Харків : НТУ «ХПІ». – 2009. – Вип. 35–2. – С. 62–68 **15.** *Лернер Ю. І.* Оцінка вартості та аналіз діяльності банківського бізнесу в умовах кризи / Ю. І. Лернер, О. С. Богач // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я : матеріали ХІХ Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків : НТУ «ХПІ». – 2011. – Ч. ІV. – С. 199. **16.** *Решетняк О. В.* Роль методів оцінки вартості компанії в фінансовому менеджменті / О. В. Решетняк // Вісник НТУ «ХПІ» : Тематичний випуск «Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства». – 2011. – № 40. **17.** *Данько Т. В.* Управління стратегічною інтеграцією в міжнародних ланцюгах розподілу / Т. В. Данько, Н. Г. Костяна // Вісник НТУ «ХПІ». – 2009. – № 35-2. – С. 91–96. **18.** *Данько Т. В.* Планування міжнародної комунікаційної стратегії на інноваційному підприємстві / Т. В. Данько // Вісник НТУ «ХПІ» : Тематичний випуск «Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства». – 2011. – № 40.

УДК 378.124

Значення науково-дослідної роботи кафедри фінансів в процесі підготовки фахівців у галузі економіки в НТУ «ХПІ» / С. А. Радогуз // Вісник НТУ «ХПІ». Серія : Історія науки і техніки. – Харків : НТУ «ХПІ». – 2012. - № 42(948). – С. 123–130.

Статья раскрывает направления научной деятельности кафедры финансов НТУ «ХПИ». Основное внимание уделено наработкам ведущих работников и международным связям кафедры.

Ключевые слова: научно-исследовательская работа, кафедра, факультет, экономическое образование, научное направление.

The article discloses directions of scientific activity of department of finances of NTU «KhPI». Basic attention is spared to works of leading scientists and international connections of department.

Keywords: research work, department, faculty, economical education, scientific direction.

Надійшла до редколегії 19.04.2012

УДК: 811.124(092):61

І.Ю. РОБАК, докт. іст. наук, професор, ХНМУ

ВАЛЕНТИН ОТАМАНОВСЬКИЙ: У ВИРІ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ

У статті відтворюється участь у революційних подіях 1917–1920 рр. видатного українського громадсько-політичного діяча, вченого і організатора науки Валентина Дмитровича Отамановського.

Ключові слова: В. Д. Отамановський, видавництво, шкільний підручник, Вал. Злотополець, книга.

Ця стаття продовжує тему відтворення життєвого шляху видатного українського науковця В. Д. Отамановського, розпочату публікацією «Валентин Отамановський: молоді роки вченого» в попередньому випуску серії «Історія науки й техніки». 120-річчя з дня народження Валентина Дмитровича, що маємо незабаром відзначити, посилює інтерес громадськості до фактів його біографії. А, отже, актуальність їх дослідження, на наш погляд, безперечна.

Істориографія даної теми обмежується працями В. Верстюка і Т. Осташко, С. Кота, Р. Млиновецького, З. Савчук, Ф. Г. Турченка та інших [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7], про які вже йшлося в першій публікації [8].

Метою статті є відтворення участі Валентина Дмитровича Отамановського в подіях Української революції 1917–1920 рр.

Оповідь про життя та діяльність Валентина Отамановського в першій статті була доведена до літа 1917 р. Отже, восени він продовжував активно працювати у видавництві «Вернигора»; читав лекції на учительських курсах Київського повітового земства, «викладаючи в самостійницькому освітленню українознавство»; вів націоналістичну агітацію серед частин київської залоги, готуючись до Третього Українського військового з'їзду [9, с. 32; 10, с. 21].

© Робак І. Ю., 2012